

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

ЧОРНА АЛІНА МИКОЛАЇВНА

УДК 342.951:351.82

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПРАВ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ
ОПОДАТКУВАННЯ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора юридичних наук

Харків – 2018

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Харківському національному університеті внутрішніх справ, Міністерство внутрішніх справ України.

Науковий консультант: доктор юридичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України,
КОМЗЮК Анатолій Трохимович,
Харківський національний університет внутрішніх справ, професор кафедри адміністративного права і процесу.

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор
ГАРАЩУК Володимир Миколайович,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, завідувач кафедри адміністративного права;

доктор юридичних наук, професор
СЕРБИН Руслан Андрійович,
Національна академія внутрішніх справ, проректор.

доктор юридичних наук, доцент
ЮНІН Олександр Сергійович,
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, директор навчально-наукового інституту заочного навчання та підвищення кваліфікації.

Захист відбудеться 13 липня 2018 р. о 9 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.700.01 у Харківському національному університеті внутрішніх справ за адресою: 61080, м. Харків, просп. Л. Ландау, 27.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Харківського національного університету внутрішніх справ за адресою: 61080, м. Харків, просп. Л. Ландау, 27.

Автореферат розісланий 12 червня 2018 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Л. В. Могілевський

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. Стан справ у сфері оподаткування свідчить, що у ній існує цілий ряд проблемних аспектів, які не дозволяють говорити про те, що в Україні права та законні інтереси суб'єктів підприємницької діяльності у цій сфері мають всебічне, якісне забезпечення. Практика свідчить, що органи та посадові особи державної фіскальної служби на усіх рівнях, користуючись нечіткістю та прогалинами чинного законодавства, не лише ухиляються від належного виконання своїх обов'язків, але й вдаються до тиску на бізнес, формально діючи при цьому у межах права. Така ситуація вимагає вжиття заходів щодо вдосконалення чинного законодавства із тим, щоб усунути наявні у ньому недоліки, що так «вміло використовуються» податківцями у своїх інтересах та, відповідно, ставлять під сумнів надійність й ефективність існуючих правових гарантій суб'єктивних прав і законних інтересів підприємців.

Вбачається, що наявність значної кількості проблем у практичній реалізації та забезпеченні прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування пов'язано з великою кількістю невирішених питань щодо окреслення сукупності юридичних елементів адміністративно-правового механізму забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування, розуміння завдань, функцій, компетенції і повноважень Державної фіскальної служби України щодо забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності тощо. Тож нагальною необхідністю є з'ясування об'єктивних передумов удосконалення адміністративно-правового механізму забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування та опрацювання шляхів удосконалення адміністративно-правового механізму забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування.

Загальним питанням адміністративно-правового забезпечення функціонування податкової системи присвятили свої роботи В. Б. Авер'янов, Є. О. Алісов, Г. Ю. Анісімов, В. Д. Базилевич, Л. О. Баластрик, О. В. Бакун, О. М. Бандурка, О. І. Безпалова, А. І. Берlach, Ю. П. Битяк, Г. М. Білецька, В. В. Богущкий, Ю. В. Божко, О. С. Ватаманюк, Н. А. Вахновська, Л. В. Борець, А. Л. Борко, Н. Н. Британська, Т. В. Бугай, В. М. Виноградня, Л. К. Воронов, О. В. Гарагонич, В. М. Гарашук, Ю. В. Гаруст, О. П. Гетьманець, М. В. Глух, М. І. Дамірчись, О. Д. Данілов, О. Є. Деменко, О. О. Дмитрик, А. С. Довгань, Т. А. Єфанова, І. О. Зіньківська, І. А. Канцір, М. І. Карлін, Т. В. Кашаніна, К. В. Клименко, Ю. В. Ковбасюк, Ю. М. Козлов, О. Г. Комісаров, А. Т. Комзюк, В. О. Конрат'єва, А. М. Котенко, П. Я. Кравчук, Т. М. Кравцова, І. Є. Криницький, А. М. Куліш, А. О. Куций, Н. П. Кучерявенко,

Т. Є. Кушнарьова, Н. І. Мельник, О. І. Миколенко, Р. В. Миронюк, Т. П. Мінка, В. В. Мірошник, О. М. Музичук, А. С. Нестеренко, Ю. В. Оніщук, М. О. Перепелиця, З. І. Перощук, Д. В. Приймаченко, Л. Л. Приходченко, В. Я. Савченко, В. А. Савчук, В. М. Свириденко, Н. Є. Селюченко, І. В. Солошкіна, В. І. Теремецький, Ю. С. Ткачук, В. К. Шкарупа, З. К. Шмігельська, О. О. Шишов, Ю. Ю. Якимчук та ін.

Доволі широке коло питань у царині правового регулювання окремих прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування досліджувались у кандидатських дисертаціях І. Ю. Криницького (Теоретичні проблеми податкового процесу (Ірпінь, 2009 р.) та Т. Є. Кушнарьової (Податкові органи в системі суб'єктів податкових правовідносин (Харків, 2010 рік). В означених наукових працях акцент було зроблено на проблемних аспектах справляння податків та зборів без урахування питань саме забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності.

На монографічному рівні проблеми податкових правовідносин досліджувались у монографії Г. М. Білецької, М. В. Кармаліта та М. О. Куц (Гармонізація податкового законодавства: українські реалії (Київ, 2012 р.), у монографії В. І. Теремецького (Податкові правовідносини в Україні (Харків, 2012 р.). В названих працях учені лише вказують, що є проблеми у забезпеченні прав суб'єктів підприємницької діяльності, однак шляхів розв'язання цих проблем не пропонують.

Безпосередньо дослідженню адміністративно-правових засад забезпечення прав фізичних осіб у податкових правовідносинах було присвячено дисертаційне дослідження О. А. Куцого (Одеса, 2004 р.). Однак, по-перше, вказана наукова праця була підготовлена ще до прийняття нового Податкового кодексу України, а по-друге, окремі положення роботи значно застаріли з огляду на те, що вектор податкової політики значно змінився.

Таким чином, необхідність забезпечення ефективного функціонування податкової системи України, недостатня розробленість теоретичних положень щодо адміністративно-правового статусу суб'єктів забезпечення прав підприємців у сфері оподаткування та відсутність комплексних досліджень з питань забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності обумовлюють актуальність дослідження адміністративно-правового механізму забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертаційне дослідження виконане відповідно до основних положень Національної стратегії розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016–2020 роки, затвердженої Указом Президента України 26 лютого 2016 року №68/2016, відповідає положенням Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017–2020

роки, затвердженій розпорядженням Кабінету міністрів України від 8 лютого 2017 р., та основним положенням Плану заходів з реалізації Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017–2020 роки, затвердженій розпорядженням Кабінету міністрів України 24 травня 2017 року № 415-р. Тему дослідження сформульовано відповідно до Переліку пріоритетних напрямів наукового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України на 2015–2018 рр., затверджених наказом МВС України від 16 вересня 2015 р. № 275, Пріоритетних напрямів наукових досліджень Харківського національного університету внутрішніх справ на 2016–2019 роки, схвалених Вченою радою Харківського національного університету внутрішніх справ 27 лютого 2016 р. (протокол № 2) та в межах планів науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт Харківського національного університету внутрішніх справ, зареєстрованих в Українському інституті науково-технічної і економічної інформації на 2014–2018 рр.: «Правоохоронна функція Української держави» (номер державної реєстрації 0113U008192) і «Реалізація та удосконалення адміністративного законодавства України» (номер державної реєстрації 0113U008197).

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційного дослідження полягає в тому, щоб на підставі аналізу та узагальнення існуючих підходів учених, а також практики реалізації чинних нормативно-правових актів, як України так і міжнародних, визначити сутність та особливості адміністративно-правового механізму забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування, а також шляхи його вдосконалення.

Для досягнення зазначеної мети в дисертації необхідно було вирішити такі основні *завдання*:

- визначити поняття підприємницької діяльності як об'єкта адміністративно-правового регулювання;
- охарактеризувати сучасний стан забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування;
- розкрити сутність та значення адміністративно-правового забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування;
- з'ясувати коло правовідносин, які виникають з питань забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування;
- виявити сутність та види юридичних елементів адміністративно-правового механізму забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування;
- встановити об'єкт і предмет забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування;

- охарактеризувати адміністративно-правовий статус суб'єктів забезпечення прав підприємців у сфері оподаткування;

- узагальнити завдання та функції Державної фіскальної служби щодо забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування;

- окреслити компетенцію та повноваження органів Державної фіскальної служби щодо забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування;

- визначити основні види відповідальності органів Державної фіскальної служби за порушення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування;

- опрацювати перспективи розвитку системи та шляхи удосконалення діяльності органів Державної фіскальної служби щодо забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності;

- виявити об'єктивні передумови вдосконалення адміністративно-правового механізму забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування;

- запропонувати напрямки вдосконалення національного законодавства, яке регламентує забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування;

- розкрити поняття та шляхи удосконалення організаційної структури Державної фіскальної служби;

- виокремити адміністративно-правові форми та методи захисту прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування

- встановити сутність і напрямки удосконалення взаємодії органів Державної фіскальної служби з іншими державними органами та громадськістю з питань забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування;

- узагальнити зарубіжний досвід забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування та окреслити можливості його використання в Україні.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у сфері оподаткування.

Предметом дослідження є адміністративно-правовий механізм забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування.

Методи дослідження. Методологічну основу дисертації становлять загальнонаукові і спеціальні методи та прийоми наукового пізнання. Використання методу аналізу та синтезу дозволило на підставі узагальнення наукових праць вчених запропонувати авторське визначення таких понять, як: «адміністративно-правове забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування», «елементи адміністративно-правового механізму забезпечення прав суб'єктів

підприємницької діяльності у сфері оподаткування», «суб'єкти забезпечення прав підприємців у сфері оподаткування», «функції Державної фіскальної служби щодо забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування», «повноваження органів Державної фіскальної служби щодо забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування», «організаційна структура Державної фіскальної служби» тощо (розділи 1–4). Історико-правовий метод дозволив окреслити сучасний стан забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування та розкрити значення адміністративно-правового забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування (підрозділи 1.2, 1.4). Формально-логічний метод використано під час аналізу співвідношення об'єкта і предмета забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування; характеристики юридичних елементів адміністративно-правового механізму забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування; з'ясування перспектив розвитку системи та шляхів удосконалення діяльності органів Державної фіскальної служби щодо забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності тощо (підрозділи 2.2, 2.3, 3.4 та інші). Використання порівняльно-правового методу покладено в основу аналізу законодавства у досліджуваній сфері в Україні та за кордоном (підрозділ 4.6). Статистичний метод використано з метою характеристики стану забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування. Структурно-функціональний аналіз використано під час класифікації суб'єктів забезпечення прав підприємців у сфері оподаткування, а також за допомогою цього методу з'ясовуються завдання та функції Державної фіскальної служби щодо забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування; характеризуються компетенція і повноваження органів Державної фіскальної служби щодо забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування тощо (підрозділи 2.3, 3.1–3.2). Аналітичний метод надав можливість встановити об'єктивні передумови вдосконалення адміністративно-правового механізму забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування; окреслити напрями вдосконалення національного адміністративного законодавства, яке регламентує забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування; розкрити поняття та встановити шляхи удосконалення організаційної структури Державної фіскальної служби; охарактеризувати розвиток адміністративно-правових форм та методів захисту прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування; виявити сутність і напрями удосконалення взаємодії органів Державної фіскальної служби з іншими державними

органами та громадськістю з питань забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування (підрозділи 4.1–4.5).

Науково-теоретичне підґрунтя дисертаційного дослідження становлять наукові праці вчених у галузі філософії, загальної теорії держави і права, адміністративного права, податкового права, фінансового права, інших галузевих правових наук, у тому числі зарубіжних дослідників.

Нормативною основою роботи є Конституція України, міжнародні договори та угоди, ратифіковані у встановленому законодавством порядку, закони та підзаконні нормативно-правові акти, що визначають правові засади забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування.

Інформаційну та емпіричну основу дисертаційного дослідження становлять узагальнення практики діяльності суб'єктів забезпечення прав підприємців у сфері оподаткування. У ході дисертаційного дослідження було також використано власний досвід роботи у фіскальних органах.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертація є однією з перших спроб після підписання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, комплексно, на монографічному рівні, визначити сутність, структуру та особливості адміністративно-правового механізму забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування та запропонувати авторське бачення шляхів удосконалення його нормативно-правового закріплення. У результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових концептуальних наукових положень та висновків, запропонованих особисто здобувачем. Основні з них такі:

уперше:

- запропоновано авторське визначення поняття «адміністративно-правовий статус суб'єктів забезпечення прав підприємців у сфері оподаткування» під яким слід розуміти закріплену нормами адміністративного права сукупність ознак, які вказують на їх місце у системі суб'єктів правовідносин у вказаній сфері, проявляються через мету їх діяльності, їх завдання, функції та повноваження;

- узагальнено ознаки таких суб'єктів забезпечення прав підприємців у сфері оподаткування, як то: Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України, міністерства й інші центральні органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування;

- під завданнями Державної фіскальної служби України щодо забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування запропоновано розуміти сукупність закріплених на нормативно-правовому рівні напрямків діяльності даного центрального

органу виконавчої влади, його структурних підрозділів, посадових і службових осіб, реалізація яких передбачає досягнення стану забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності в зазначеній сфері суспільних правовідносин.

– запропоновано з метою підвищення рівня забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування: по-перше, закріпити у Кодексі адміністративного судочинства України визначення поняття «акт індивідуальної дії»; по-друге, у Податковому кодексі прямо передбачити, що індивідуальна податкова консультація оскаржується у суді як акт індивідуальної дії; по-третє, на законодавчому рівні закріпити право підприємця оскаржувати податкові консультації не тільки в судовому, але й адміністративному порядку, тобто до вищестоящего контролюючого органу; по-четверте, закріпити норму яка б забороняла контролюючим органам вимагати від підприємців належного виконання своїх податкових зобов'язань, якщо він доведе, що подав платіжний документ до фінансової установи у встановлені строки і, що на його рахунку (рахунках) було достатньо коштів для сплати податків і зборів; по-п'яте, передбачити у законодавстві обставини які пом'якшують чи обтяжують відповідальність платника податків, та відмовитися від усіченої конструкції складу податкового правопорушення, наявність якої впливає з його офіційного визначення;

– обґрунтовано необхідність закріпити у законодавстві таке визначення поняття «податкове правопорушення» – це протиправні діяння (дія чи бездіяльність) платників податків, податкових агентів, та/або їх посадових осіб, а також посадових осіб контролюючих органів, що призвели до невиконання або неналежного виконання вимог, установлених цим Кодексом та іншим законодавством, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи;

– визначено, що адміністративно-правовий захист прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування – це діяльність уповноважених державних органів зі здійснення різноманітних функцій щодо створення необхідного кола і змісту умов для забезпечення нормальної практичної реалізації і захисту прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування;

удосконалено:

– обґрунтування того, що основними елементами адміністративно-правового забезпечення підприємницької діяльності є: 1) адміністративно-правові норми; 2) адміністративні правовідносини та їх зміст; 3) суб'єкт та об'єкт адміністративно-правового забезпечення; 4) гарантії, методи та форми адміністративно-правового забезпечення.

– визначення поняття «адміністративно-правове регулювання підприємницької діяльності» – це регламентуючий вплив нормами адміністративного права на суспільні відносини у сфері підприємницької

діяльності, що здійснюється уповноваженими органами публічної адміністрації за допомогою багатоманітного, нормативно закріпленого інструментарію методів та засобів з метою упорядкування суспільних відносин, що складаються у сфері підприємницької діяльності;

- характеристику адміністративно-правових відносин, які виникають з питань забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування під якими слід розуміти суспільні відносини, що регулюються нормами адміністративного права та виникають між суб'єктами підприємницької діяльності та органами державної влади у сфері справляння податків і зборів;

- класифікацію правовідносин, які виникають з питань забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування які запропоновано поділити на: адміністративні, податкові, господарські, цивільні та кримінально-правові;

- розуміння суб'єктів забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування, під якими запропоновано розуміти сукупність компетентних органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб, виконання завдань, функцій і повноважень яких спрямовано на створення комфортних податкових умов для реалізації законних інтересів фізичних та юридичних осіб з-приводу їх фінансово-господарської діяльності, зокрема життя заходів правового характеру з метою відновлення порушених прав останніх у цій сфері;

- обґрунтування того, що метою діяльності Державної фіскальної служби України є забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування, а завдання даного центрального органу виконавчої влади у вказаному відношенні вже слід розглядати як напрямки або ж засоби (їх сукупність), за допомогою реалізації яких досягається окреслена мета;

- розуміння сутності поняття «організаційна структура Державної фіскальної служби України» – це сукупність її структурних, розташованих за певними принципами елементів (підрозділів, структурних одиниць), а також їх взаємозв'язків між собою, що обумовлюють місце та роль кожного із цих елементів у ієрархії системи ДФС України;

- характеристику поняття «взаємодія органів Державної фіскальної служби з іншими державними органами та громадськістю з питань забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування» як специфічної форми управлінської діяльності, що полягає у реалізації ДФС України, в особі її органів і посадових осіб, спільно з іншими органами державної влади та (або) представниками громадськості, погоджених за певними факторами, заходів, з метою

сумісного вирішення найбільш важливих питань забезпечення прав підприємців у податковій сфері;

- розуміння адміністративно-правових форм та методів захисту прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування;

дістало подальшого розвитку:

- обґрунтування того, що належне забезпечення прав суб'єктів підприємництва сприяє стабільності, збалансованості та ефективності правовідносин, що виникають між органами ДФС України та суб'єктами підприємницької діяльності, а також належному справлянню податків і зборів, що в свою чергу беззаперечно впливає на соціально-економічне та політичне благополуччя як всієї держави, так і кожного громадянина;

- характеристика основних видів юридичної відповідальності органів Державної фіскальної служби України, зокрема, їх працівників;

- підходи до розуміння необхідності вдосконалення діяльності органів Державної фіскальної служби щодо забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності;

- окреслення співвідношення об'єкта та предмета забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування, у зв'язку з чим, акцентовано увагу, що вони співвідносяться як загальне (об'єкт) та його складові частини (предмет);

- з'ясування основних напрямків удосконалення національного адміністративного законодавства, яке регламентує забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування;

- обґрунтування, що чинне законодавство, яке регулює відносини у сфері оподаткування вимагає подальшого вдосконалення, при цьому особлива увага має бути приділена тим правовим положенням, що гарантують захищеність прав і законних інтересів суб'єктів підприємницької діяльності як платників податків, від протиправних дій (бездіяльності) з боку органів і посадових осіб державної фіскальної служби;

- обґрунтування, що існуючий сьогодні стан справ у сфері оподаткування свідчить про те, що абсолютно необхідним є посилення якості та ефективності функціонування адміністративно-правового механізму забезпечення прав і законних інтересів суб'єктів підприємницької діяльності як платників податків;

- узагальнення досвіду Франції, Федеративної Республіки Німеччини, Швеції, Сполучених Штатів Америки у сфері оподаткування, на підставі чого обґрунтовано висновок, що у високорозвинених демократичних, правових країнах податкові органи хоча й виконують фіскальні функції, втім мають яскраво виражений сервісний характер, а їх головним завданням є створити усі необхідні умови для того, щоб спонукати підприємців до тісної співпраці з податковими органами та

добровільного виконання своїх податкових зобов'язань. Саме тому у роботі податкових служб високорозвинених західних держав так багато уваги приділяється індивідуальній та масовій консультативно-роз'яснювальній роботі.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що викладені в дисертації висновки і пропозиції можуть бути використані у:

- науковій діяльності – як основа для подальших досліджень проблем забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування (акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права);

- законотворчій діяльності – в ході уточнення та доповнення норм Податкового кодексу України, Кодексу України про адміністративні правопорушення, інших нормативно-правових актів, а також під час розроблення проектів відповідних нормативно-правових актів, що буде сприяти поліпшенню забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування;

- практичній діяльності – з метою підвищення ефективності діяльності Державної фіскальної служби України;

- освітньому процесі – під час підготовки підручників та навчальних посібників з дисциплін «Адміністративне право», «Фінансове право», «Податкове право»; вони вже використовуються в ході проведення занять із зазначених дисциплін у Харківському національному університеті внутрішніх справ та Національній академії внутрішніх справ. Їх враховано також у навчально-методичних розробках, підготовлених за участю автора (акт впровадження Харківського національного університету внутрішніх справ та Національної академії внутрішніх справ впровадження).

Апробація результатів дисертації. Підсумки розроблення проблеми в цілому, окремих її аспектів, одержані узагальнення і висновки були оприлюднені на міжнародних, всеукраїнських та регіональних науково-практичних конференціях, семінарах, круглих столах, зокрема: «Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави» (м. Харків, 23 листопада 2013 р.); «Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави» (м. Харків, 12 грудня 2014 р.); «Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих учених»

(м. Харків, 19 травня 2014 р.); «Актуальні проблеми правового забезпечення господарської діяльності в Україні», (м. Харків, 12 березня 2015 р.); «Публічне адміністрування в сфері органів внутрішніх справ: збірник матеріалів круглого столу», (м. Київ, 14 травня 2015 р.); «Пріоритетні проблеми юридичної науки: сучасний стан та перспективи вдосконалення», (м. Київ, 18–19 червня 2015 р.); «Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих учених», (м. Харків, 17 травня

2016 р.); «Сучасні тенденції розвитку юридичної науки та практики», (м. Кривий Ріг, 20–21 травня 2016 р.); «Право, суспільство і держава: форми взаємодії», (м. Київ, 13–14 січня 2017 р.); «Пріоритети розвитку юридичних наук у ХХІ столітті», (м. Одеса, 7–8 квітня 2017 р.); «Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих учених», (м. Харків, 17 травня 2017 р.).

Публікації. Основні результати дослідження викладено в одноосібній монографії, 31-й статті, що опубліковані у наукових фахових виданнях України та наукових періодичних виданнях інших держав, тезах наукових повідомлень на 11-ти науково-практичних конференціях.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з основної частини (вступу, чотирьох розділів, які включають сімнадцять підрозділів, висновків), списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 427 сторінок, з яких 398 сторінки основного тексту. Список використаних джерел складається з 566 найменувань і займає 58 сторінки, додатки викладено на 12 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовується актуальність теми дисертації, визначається її зв'язок з науковими програмами, планами та темами, окреслюються мета і задачі, об'єкт і предмет, методи дослідження, вказується на наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, наводяться дані щодо апробації результатів дослідження та публікацій.

Розділ 1 «Методологія дослідження адміністративно-правового механізму забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування» складається з чотирьох підрозділів, які присвячено вивченню сутності та властивостей підприємницької діяльності як об'єкт адміністративно-правового регулювання; аналізу сучасного стану забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування; з'ясуванню сутнісного змісту та значення адміністративно-правового забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у зазначеній сфері; окресленню видів правовідносин, які виникають з питань забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування.

У *підрозділі 1.1 «Підприємницька діяльність як об'єкт адміністративно-правового регулювання»* наголошено на надзвичайній важливості підприємницької діяльності для української держави і суспільства в умовах розбудови ринкової економіки. Виокремлено властивості, що характеризують особливе значення підприємництва для розвитку країни.

З метою з'ясування сутності підприємництва як об'єкта адміністративно-правового регулювання, досліджено наукові підходи до розуміння його поняття та ключових ознак. Підприємницьку діяльність охарактеризовано як самостійну, систематичну, на власний ризик діяльність по виробництву продукції, виконанню робіт, наданню послуг, яка здійснюється фізичними та юридичними особами, зареєстрованими як суб'єкти підприємницької діяльності у порядку, встановленому законодавством для задоволення потреб кінцевого споживача з метою отримання прибутку. Акцентовано увагу на тому, що саме задоволення потреб кінцевого споживача є ключовою метою діяльності підприємства, саме тому успіх підприємницької діяльності прямо залежить від уміння виявляти і задовольняти потреби суспільства в цілому й конкретної людини зокрема. А відтак, за умов ринкових відносин підприємець повинен передбачити, які товари і послуги потрібні сьогодні та що треба буде завтра суспільству й окремим громадянам.

Розглянуто зміст понять «правове регулювання» та «адміністративно-правове регулювання», задля чого вивчені відповідні дослідницькі точки зору. Встановлено, що адміністративно-правове регулювання підприємницької діяльності являє собою регламентуючий вплив норм адміністративного права на взаємовідносини між державою та підприємцями з метою упорядкування суспільних відносин, що складаються у сфері підприємницької діяльності. На підставі аналізу доктринальної та енциклопедичної літератури з'ясовано сутнісний зміст категорії «об'єкт», запропоновано визначення поняття підприємницької діяльності, як об'єкта адміністративно-правового регулювання.

У підрозділі 1.2 «Сучасний стан забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування» зазначається, що з моменту проголошення незалежності України і до сьогодні одним із ключових завдань розбудови нашої держави є впровадження в національну економіку ринкових засад та їх постійний розвиток у відповідності до нагальних потреб держави і суспільства.

Проведено аналіз політико-правових підвалин і засад, на яких відбувався розвиток української економічної сфери з часу проголошення незалежності й до теперішнього часу, у зв'язку з чим вивчено прийняті у цей період відповідні концептуальні та стратегічні документи. Досліджено зміст та значення основних, чинних на сьогодні нормативно-правових актів, в яких закріплено гарантії підприємницької діяльності в Україні. Окрема увага приділена податковому законодавству та органам держави, які реалізують державну фінансову політику у питанні забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності. Проаналізовано значення останніх та реформи, проведені державою у сфері управління оподаткуванням, для зміцнення гарантій дотримання та реалізації прав суб'єктів підприємницької діяльності. Вивчено діючі на сьогодні в

Україні концептуальні та стратегічні документи що стосуються, як розвитку національної економіки в цілому, так і підприємництва зокрема. Зроблено відповідні висновки, та окреслено основні недоліки правового забезпечення підприємництва в Україні у сфері оподаткування.

Наголошено на тому, що сучасний стан забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування є неоднозначним. З одного боку – існує активна політика держави у вказаній сфері, а також значна кількість нормативно-правових актів, що забезпечують права підприємців, з другого – гостро стоїть проблема порушення цих прав самими органами влади та їх представниками. Доведено, що важливим недоліком є те, що держава перш за все піклується про свої інтереси, при цьому забуваючи про суб'єктів підприємницької діяльності, їх законні права та інтереси, про що дуже чітко свідчать приведені у підрозділі статистичні дані.

У підрозділі 1.3 *«Сутність та значення адміністративно-правового забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування»* відмічається, що подальший розвиток ринкової економіки в Україні вимагає створення та запровадження комплексної та цілісної програми такого розвитку. Така програма має передбачати проведення реформ і удосконалень з цілого ряду питань, зокрема щодо підвищення якості та ефективності забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування.

З'ясовано зміст понять «забезпечення» та «правове забезпечення», на підставі чого запропоновано власне визначення поняття «правового забезпечення підприємницької діяльності».

Розкрито сутність та зміст адміністративно-правового забезпечення підприємницької діяльності, як сукупності встановлених нормами адміністративного права засобів, за допомогою яких вбачається можливим забезпечити ефективну реалізацію суб'єктами підприємництва своїх законних прав та інтересів, а також врегулювати правовідносини, що виникають між суб'єктами підприємницької діяльності та органами Державної фіскальної служби України, що виникають з приводу справляння податків і зборів.

Визначено основні елементи адміністративно-правового забезпечення підприємницької діяльності, до яких віднесено: адміністративно-правові норми; адміністративні правовідносини та їх зміст; суб'єкт й об'єкт адміністративно-правового забезпечення; гарантії, методи та форми адміністративно-правового забезпечення.

Окрема увага приділена характеристиці мети адміністративно-правового забезпечення підприємницької діяльності у сфері оподаткування. Встановлено, що основною метою адміністративно-правового забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у

сфері оподаткування є надання суб'єктам підприємництва такого об'єму прав, який дозволить їм повною мірою реалізувати свій потенціал.

Охарактеризовано завдання адміністративно-правового забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування, до яких віднесено наступне: попередити порушення норм чинного законодавства України у сфері оподаткування; забезпечити ефективну співпрацю суб'єктів підприємницької діяльності із органами Державної фіскальної служби України; забезпечити якісне та ефективне справляння податків і зборів в Україні; надати суб'єктам підприємництва всю необхідну інформацію для здійснення ними своєї діяльності; забезпечити стабільність та надійність податкової системи України; встановити загальні для всіх учасників підприємницької діяльності умов у сфері оподаткування; забезпечити належну реалізацію прав суб'єктів підприємницької діяльності; створити та удосконалити законодавство України у сфері оподаткування, зокрема того, що визначає права суб'єктів підприємницької діяльності. З'ясовано коло та зміст функцій досліджуваного адміністративно-правового забезпечення підприємницької діяльності у сфері оподаткування. До таких функцій віднесено: регулюючу, правозахисну, контролюючу, організаційну, інформаційну.

У підрозділі 1.4 «Види правовідносин, які виникають з питань забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування» досліджено сутнісний зміст та характерні ознаки поняття «правовідносини» та «адміністративні правовідносини» (або «адміністративно-правові відносини»), задля чого вивчено відповідні наукові думки та підходи. З'ясовано структуру правовідносин. Окрема увага приділена суб'єктно-об'єктному складу адміністративних правовідносин. Встановлено, що під адміністративно-правовими відносинами, які виникають з питань забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування, слід розуміти суспільні відносини, що регулюються нормами адміністративного права та виникають між суб'єктами підприємницької діяльності та органами державної влади у сфері справляння податків і зборів. Визначено загальні умови і підстави виникнення зазначених правовідносин.

На підставі аналізу наукових джерел охарактеризовано сутність та зміст податкових правовідносин. Встановлено, що податкові правовідносини являють собою суспільні відносини, що виникають і відбуваються у сфері оподаткування та виражаються в наявності у їх суб'єктів взаємних прав і обов'язків, визначених податковим законодавством. Виокремлено особливості податкових правовідносин.

Вивчено сутнісний зміст і роль господарських, цивільних, кримінальних правовідносин у сфері забезпечення підприємницької діяльності, задля чого вивчено відповідні доктринальні та нормативно-

правові джерела. За результатами проведеного дослідження зроблено відповідні висновки щодо розмежування правовідносин які виникають з питань забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування.

Розділ 2 «Структура та зміст адміністративно-правового механізму забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування» складається з трьох підрозділів, які присвячено вивченню поняття та видів юридичних елементів адміністративно-правового механізму забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування; з'ясуванню об'єкта і предмета забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у зазначеній сфері; аналізу загальних та специфічних аспектів адміністративно-правового статусу суб'єктів забезпечення прав підприємців у сфері оподаткування.

У підрозділі 2.1 *«Поняття та види юридичних елементів адміністративно-правового механізму забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування»* зазначається, що будь-який механізм правового забезпечення, незалежно від сфери суспільних відносин, на впорядкування яких спрямовано його дію, являє собою складне, багатоеlementне, системне утворення. Наголошено, що механізм адміністративно-правового забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування у даному випадку не є виключенням. Узагальнено науково-теоретичні підходи до розуміння структури та кола основних складових елементів механізму правового забезпечення взагалі та механізму адміністративно-правового забезпечення зокрема. Встановлено, що механізм забезпечення прав в окремо взятій сфері суспільного життя включає наступні юридичні елементи: а) правові засоби, на основі яких створюються умови задля реалізації та захисту прав суб'єктів відповідних правовідносин і які, в свою чергу, можна розглядати як підсистеми такого механізму; б) норми права, які встановлюють правила поведінки в межах відповідних правовідносин; в) уповноважені суб'єкти, які покликані реалізовувати приписи норм права, використовувати всі необхідні правові засоби задля забезпечення нормального функціонування відповідної інституції.

Обґрунтовано, що елементи адміністративно-правового механізму забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування утворюють сукупність правових засобів, що створюють надійні умови для захисту прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування.

У підрозділі 2.2 *«Об'єкт і предмет забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування»* акцентовано увагу на тому, що задля здійснення ефективного забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування уповноважені на це

особи повинні чітко розуміти об'єкт і предмет такого забезпечення, що обумовлено необхідністю чіткого визначення кола компетенції відповідних суб'єктів публічного управління щодо забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності та недопущення зловживання з боку перших своїм владним становищем.

Вивчено сутнісний зміст та співвідношення категорій «об'єкт» та «предмет», задля чого вивчено відповідні словникові та енциклопедичні джерела. Проаналізовано підходи вчених до розуміння понять «об'єкт» і «предмет» з позиції юриспруденції, зокрема у контексті таких термінологічних конструкцій як «об'єкт та предмет права», «об'єкт та предмет правового регулювання». Встановлено, що об'єктом є весь комплекс правовідносин, на врегулювання яких направлена діяльність уповноваженого суб'єкта, а предметом виступають окремо взяті напрямки таких правовідносин. Іншими словами, категорія «предмет» розглядається як більш вузька, що входить до більш широкої категорії «об'єкт». Акцентовано увагу на тому, що забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування здійснюється в межах великої кількості правовідносин: бюджетних, кримінально-правових, банківських, трудових, господарських та інших, що обумовлює специфіку предмета та об'єкта даного забезпечення.

Запропоновано авторське визначення понять «об'єкт забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування» та «предмет забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування», сформульовано окремі складові таких правовідносин.

У *підрозділі 2.3 «Адміністративно-правовий статус суб'єктів забезпечення прав підприємців у сфері оподаткування»* зазначається, що важливим елементом механізму адміністративно-правового забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування виступають суб'єкти таких правовідносин. У зв'язку із цим досліджено наукові підходи до розуміння сутності понять «суб'єкт», «суб'єкт права», «суб'єкт правовідносин». Наголошено, що місце та роль даних суб'єктів у зазначеному механізмі визначається їх адміністративно-правовим статусом. З'ясовано сутнісний зміст, характерні властивості та співвідношення таких категорій як «соціальний статус», «правовий статус», «адміністративно-правовий статус», задля чого вивчено відповідні доктринальні джерела. Запропоновано визначення поняття «адміністративно-правовий статус суб'єктів забезпечення прав підприємців у сфері оподаткування».

До суб'єктів забезпечення прав підприємців у сфері оподаткування віднесено Верховну Раду України; Президента України; Кабінет Міністрів України; Міністерство внутрішніх справ України; Міністерство економічного розвитку і торгівлі; Міністерство аграрної політики та продовольства; Міністерство енергетики та вугільної промисловості

України; Державну аудиторську службу України; Державну регуляторну службу України; Державну фіскальну службу; місцеві державні адміністрації; органи місцевого самоврядування. На підставі вивчення чинного законодавчого підґрунтя охарактеризовано правове становище зазначених органів держави як суб'єктів забезпечення прав підприємців у сфері оподаткування, зокрема визначено їх завдання та повноваження у даній галузі. Запропоновано класифікацію суб'єктів забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування.

Розділ 3 «Державна фіскальна служба як суб'єкт забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування» складається з чотирьох підрозділів, які присвячено вивченню завдань та функцій Державної фіскальної служби України щодо забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування; з'ясуванню кола та змісту її компетенції і повноважень у даній галузі; дослідженню сутності та правових засад відповідальності органів Державної фіскальної служби за порушення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування; визначенню перспектив розвитку системи та шляхів удосконалення діяльності органів Державної фіскальної служби щодо забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності.

У підрозділі 3.1 *«Завдання та функції Державної фіскальної служби щодо забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування»* зазначається, що одним із ключових елементів правового статусу будь-якого суб'єкта владних повноважень виступають його завдання та функції. Наголошено, що саме наведені вище структурні елементи характеризують види і напрямки діяльності такого суб'єкта, визначають, як саме і за допомогою яких засобів він діє в межах конкретних суспільних відносин.

З'ясовано сутнісний зміст категорій «завдання» та «функції». Розглянуто співвідношення понять «мета» та «завдання». Запропоновано визначення поняття «завдання Державної фіскальної служби України щодо забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування». Охарактеризовано коло та зміст основних завдань Державної фіскальної служби України щодо забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування. Окреслено завдання у зазначеній сфері як даного державного органу в цілому, так і його окремих структурних ланок. До основних завдань Державної фіскальної служби України щодо забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування віднесено такі: надання правової допомоги окремим категоріям суб'єктів господарської діяльності; виявлення, фіксація, вилучення та збереження матеріальних й ідеальних слідів злочинів, пов'язаних з посяганням на законні права та інтереси фізичних та юридичних осіб у сфері оподаткування; розробка пропозицій

щодо вдосконалення механізму створення сприятливих умов для розвитку та процвітання підприємництва на території України; впровадження в процес функціонування закладів, установ, організацій сфери управління Державної фіскальної служби України дієвих науково-обґрунтованих практичних рекомендацій і теоретичних положень щодо особливостей ініціації спрощеної процедури оподаткування та (або) застосування податкових пільг та ін.

Визначено поняття функцій Державної фіскальної служби щодо забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування, під якими слід розуміти законодавчо закріплені напрямки практичної реалізації завдань. На підставі узагальнення чинного законодавства та наявного науково-теоретичного підґрунтя виокремлено наступні основні функції Державної фіскальної служби щодо забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування: сервісні, методологічні, правоохоронні, комунікаційні. Охарактеризовано зміст та значення даних функцій.

У підрозділі 3.2 *«Компетенція і повноваження органів Державної фіскальної служби щодо забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування»* наголошено, що практичне виконання завдань і реалізація функцій Державної фіскальної служби України щодо забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування передбачає, що даний орган виконавчої влади повинен бути наділений відповідним обсягом повноважень як складової частини його компетенції.

Встановлено сутнісний зміст і співвідношення понять «повноваження» та «компетенція». Акцентовано увагу на тому, що не зважаючи на те, що правосуб'єктність і компетенція має тісний взаємозв'язок, їх не можна розглядати як рівнозначні явища. Розкрито сутність поняття «компетенція Державної фіскальної служби щодо забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування».

На підставі аналізу чинного законодавства визначено коло та охарактеризовано зміст основних повноважень Державної фіскальної служби в цілому та її окремих структурних ланок щодо забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування. На підставі таких критеріїв як безпосередній суб'єкт реалізації та предмет відання, повноваження класифіковані на дві загальні групи: ті що безпосередньо пов'язані з процесом забезпечення прав суб'єктів підприємництва в сфері оподаткування та ті, що опосередковано пов'язані з процесом забезпечення прав суб'єктів підприємництва в сфері оподаткування.

У підрозділі 3.3 *«Відповідальність органів Державної фіскальної служби за порушення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері*

оподаткування» здійснено аналіз наукових підходів до тлумачення сутнісного змісту, ключових властивостей та значення юридичної відповідальності. З'ясовано дослідницькі точки зору щодо підстав настання (виникнення) юридичної відповідальності. Визначено основні види юридичної відповідальності.

Окрему увагу акцентовано на кримінальній та адміністративній відповідальності за порушення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування. У зв'язку із цим проаналізовано відповідні положення чинного кримінального та адміністративного законодавства. З'ясовано умови та підстави настання кримінальної та адміністративної відповідальності уповноважених суб'єктів за порушення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування. Розглянуто склади правопорушень, що закріплені у адміністративному та кримінальному законодавстві, які стосуються сфери підприємницької діяльності. Запропоновано низку змін та доповнень до Кодексу України про адміністративні правопорушення з метою вдосконалення відповідальності органів Державної фіскальної служби за порушення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування

У підрозділі 3.4 «Перспективи розвитку системи та шляхи удосконалення діяльності органів Державної фіскальної служби щодо забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності» відмічається, що незважаючи на зміни у сфері діяльності органів, які реалізують фіскальну політику держави, на сьогодні залишається ще низка невирішених питань стосовно встановлення пріоритетних напрямів розвитку інформаційної системи суб'єктів фіскальної політики, вдосконалення їх діяльності за напрямом забезпечення прав суб'єктів господарювання в сфері оподаткування.

Акцентовано увагу на принципах діяльності Державної фіскальної служби України та її органів щодо забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування. У зв'язку із цим з'ясовано сутність категорії «принципи». Вивчено наукові точки зору щодо змісту та значення даного поняття у контексті юридичної науки та теорії державного управління. Наголошено на тому, що на сьогодні на офіційному рівні немає чіткого та змістовного єдиного переліку принципів функціонування Державної фіскальної служби України, її структурних підрозділів, посадових і службових осіб щодо забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування. На підставі аналізу чинного законодавства виокремлено ключові засади, на яких, на нашу думку, має ґрунтуватися функціонування фіскальних органів.

Звернено увагу на такі недоліки діяльності органів Державної фіскальної служби щодо забезпечення прав суб'єктів підприємницької

діяльності: відсутність законодавчої регламентації (на рівні законів) статусу та структурного наповнення органів, діяльність яких пов'язана із справлянням податків, зборів та платежів; наявність прогалин в спрощеній системі оподаткування; необхідність приведення нормативно-правових актів усіх рівнів у відповідність у зв'язку з правонаступництвом прав та обов'язків від Міністерства доходів і зборів України до Державної фіскальної служби України, а саме слова «органи доходів і зборів» «органи державної податкової служби» замінити словами «фіскальні органи» і т.п.; відсутність дієвої інформаційної системи узагальнення відомостей про економічні показники, сплату податків, зборів та інших платежів до бюджетів усіх рівнів, які б вносилися безпосередньо офіційними представниками (керівниками, засновниками, головними бухгалтерами тощо) суб'єктів підприємництва. Висловлено авторські думки та відповідні пропозиції щодо вирішення даних проблем з метою вдосконалення діяльності органів державної фіскальної служби щодо забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності.

Розділ 4 «Шляхи вдосконалення адміністративно-правового механізму забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування» складається з шести підрозділів, які присвячено вивченню об'єктивних передумов удосконалення адміністративно-правового механізму забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування; висвітленню напрямків удосконалення національного законодавства, яке регламентує забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у зазначеній сфері; з'ясуванню поняття та визначенню шляхів удосконалення організаційної структури Державної фіскальної служби; аналізу сутності та розвитку адміністративно-правових форм та методів захисту прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування; встановленню сутності і напрямків удосконалення взаємодії органів Державної фіскальної служби з іншими державними органами та громадськістю з питань забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування; дослідженню зарубіжного досвіду з питань забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування та визначенню можливостей його використання в Україні.

У підрозділі 4.1 «Об'єктивні передумови вдосконалення адміністративно-правового механізму забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування» відмічається, що повноцінний розвиток національної економіки неможливий без удосконалення податкової системи держави, захисту та сприяння розвитку приватного сектору підприємництва, особливо середнього та малого, в тому числі шляхом зменшення на нього бюрократичного тиску. Саме тому у кожній із прийнятих протягом років незалежності програм соціально-економічного розвитку суттєва увага, окрім іншого,

приділяється саме питанням покращення податкової системи держави, поліпшення умов та зміцнення гарантій приватної підприємницької діяльності. Підкреслюється, що податкова система, як, власне кажучи, і фінансова система в цілому, завжди була та залишається слабким місцем України, незважаючи на усі проведені реформи та перетворення. Вивчено наукові точки зору щодо сучасного стану та перспективних кроків щодо вдосконалення фінансово-економічної системи України в цілому та податкової зокрема.

Акцентовано увагу на тому, що одним із важливих факторів, що вимагає вдосконалення політико-правових засад організації та функціонування національної економіки в цілому та фінансової і податкової сфер зокрема, є курс України на євроінтеграцію, що обумовлює необхідність провадження в основних сферах суспільного життя європейських норм і стандартів. Підкреслюється, що чинне законодавство досить поверхнево регламентує засади та порядок взаємовідносин між фіскальними органами та платниками податків.

Відзначається, що важливою передумовою, яка об'єктивно вимагає вдосконалення адміністративно-правового механізму забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування, виступає рівень довіри населення, зокрема підприємців до органів фіскальної служби, який є доволі низьким, про що свідчать проаналізовані статистичні данні. Визначені основні фактори, що негативно позначаються на рівні довіри бізнесу до органів державного управління з питань реалізації фіскальної політики.

Акцентовано увагу на недовісті ряду правових засобів та інститутів, які покликані забезпечувати права і законні інтереси платників податків, через їх недоліки у їх законодавчій регламентації (наприклад, удосконалення потребує такий засіб як податкова консультація).

У підрозділі 4.2 «Напрямки удосконалення національного законодавства, яке регламентує забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування» звертається увага на те, що законодавчі засади забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування не ідеальні і мають цілий ряд проблемних аспектів, на чому неодноразово наголошували представники наукових, політичних кіл та бізнесу. Встановлено, що одним із напрямків удосконалення національного законодавства, яке регламентує забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування є конкретизація на законодавчому рівні обов'язків органів держави з питань фіскальної політики. Адже чинне законодавство, надаючи досить широке коло прав у розпорядження органів Державної фіскальної служби, практично не приділяє уваги визначенню їх обов'язків. Відзначено, що у певних ситуаціях абсолютно необхідною є чітка законодавча визначеність конкретних обов'язків органів та

посадових осіб фіскальної служби, оскільки відсутність такої конкретики, досить часто дозволяє їм ухилятися від належного виконання своїх функціональних обов'язків, прикриваючись відмовкою: «закон нас не зобов'язує цього робити».

Окрема увага приділена вдосконаленню законодавчої регламентації інституту податкової консультації. Запропоновано передбачити у законі норму про те, що якщо платник податків діяв у чіткій відповідності до наданої йому податкової консультації, то він звільняється як від відповідальності, так і від виконання будь-яких податкових зобов'язань, що були ним невиконані чи виконані неналежним чином (недовиконані). На підставі аналізу норм чинного законодавства, а також судової практики висвітлено проблемні моменти оскарження податкової консультації. Запропоновано у Податковому кодексі прямо передбачити, що індивідуальна податкова консультація оскаржується у суді як акт індивідуальної дії.

Досліджено проблемні моменти законодавчої регламентації процедури подання податкової декларації. Наголошено на необхідності, законодавчого закріплення таких понять як «допуск до перевірки» та «не допуск до перевірки». Окрему увагу приділено проблематиці вдосконалення законодавчого врегулювання відповідальності суб'єктів підприємницької діяльності.

Зазначається, що процес удосконалення якості законодавчого гарантування прав і законних інтересів суб'єктів підприємницької діяльності повинен здійснюватися, перш за все, за таким напрямками: конкретизація та уточнення кола обов'язків контролюючих органів; встановлення чіткого та зрозумілого порядку реалізації контролюючими органами своїх прав, особливо під час проведення перевірок; уточнення матеріальних та процедурно-процесуальних аспектів інституту оскарження дій контролюючих суб'єктів; посилення відповідальності посадових осіб контролюючих органів за неналежне виконання своїх функціональних обов'язків; перегляд підходу до відповідальності платників податків, зокрема йдеться про визнання вини як обов'язкового елементу складу податкового правопорушення та закріплення кола пом'якшуючих і обтяжуючих відповідальність обставин.

У підрозділі 4.3 «Поняття та шляхи удосконалення організаційної структури Державної фіскальної служби» звернено увагу на історичні аспекти пошуків в Україні оптимальної структури органів влади, які реалізують державну фіскальну політику, почалися ще до проголошення незалежності України. Акцентовано увагу, що незважаючи на численні зміни та перетворення, в організаційній структурі органів державної влади, що реалізують фіскальну політику, і сьогодні є ряд проблемних моментів, що обумовлює необхідність пошуку шляхів її вдосконалення.

Досліджено сутнісний зміст поняття «організаційно-управлінська структура», визначено та охарактеризовано її основні моделі (різновиди), визначено позитивні і негативні аспекти кожної із них, задля чого проаналізовано відповідні енциклопедичні та доктринальні джерела. Встановлено, що організаційна структура Державної фіскальної служби України – це сукупність її структурних, розташованих за певними принципами елементів (підрозділів, структурних одиниць), а також їх взаємозв'язків між собою, що обумовлюють місце та роль кожного із цих елементів у ієрархії системи ДФС України. Відмічається, що характер організаційної структури контролюючих органів, як власне кажучи, і будь-яких інших органів влади, відображає будову їх системи (порядок розміщення її елементів) особливості взаємозв'язків цих елементів між собою та їх роль у системі, а також механізм здійснення керівництва останньою.

Визначено та розкрито зміст ключових питань на які потребують особливої уваги з боку компетентних суб'єктів в ході реформування організаційної структури ДФС.

У підрозділі 4.4 «Розвиток адміністративно-правових форм та методів захисту прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування» звернено увагу на те, що в сучасній Україні одним із актуальних проблемних питань є забезпечення захисту прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування. У зв'язку із цим досліджено зміст понять «захист», «форма» та «метод», задля чого вивчено відповідну словникову та енциклопедичну літературу, розглянуто наукові підходи до тлумачення даних категорій та їх ознак, зокрема у контексті правової теорії та практики (правовий захист, адміністративно-правовий захист, правова форма, адміністративно-правова форма тощо). Визначено поняття «адміністративно-правовий захист прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування».

Встановлено, що адміністративно-правова форма – це зовнішнє вираження врегульованої нормами адміністративного права управлінської діяльності. Виокремлено дві основні форми адміністративно-правового забезпечення у сфері оподаткування: правові і неправові (організаційні). На підставі аналізу норм чинного законодавства та відповідних джерел, охарактеризовано зміст та значення вказаних форм адміністративно-правового забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування. Визначено прогалини та недоліки у законодавчій регламентації вказаних форм, запропоновані деякі кроки щодо їх удосконалення.

Визначено поняття «адміністративно-правові методи забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності». Підкреслено, що застосування адміністративних методів доцільне лише тоді, коли ринкові

механізми та економічні засоби державного регулювання є недостатніми або діють надто повільно. До кола даних методів віднесено видання владних приписів, дозвіл, заборона і покарання. З урахуванням законодавчого підґрунтя та відповідних доктринальних положень охарактеризовано зміст даних методів, визначені їх пороблені моменти та кроки щодо вдосконалення правової регламентації і реалізації цих методів.

У підрозділі 4.5 «Сутність і напрямки удосконалення взаємодії органів Державної фіскальної служби з іншими державними органами та громадськістю з питань забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування» зазначається, що курс України на розбудову демократичної, правової, соціальної держави, яка у своєму існуванні та розвитку спирається на громадянське суспільство, для забезпечення потреб і запитів якого, власне кажучи, така держава й функціонує, обумовлює необхідність налагодження глибокої та тісної взаємодії органів влади між собою та, особливо, із громадськістю. Акцентовано увагу, що в сучасних умовах суспільно-політичного розвитку взаємодія між державою та громадськістю є запорукою надійного забезпечення прав, свобод і законних інтересів громадян, а також встановлення тісних партнерських відносин між останніми (тобто громадянами) та державними інституціями. Наголошено, що необхідність встановлення тісної співпраці органів державної влади, зокрема тих, що реалізують фіскальну політику, констатувалася у цілому ряді офіційних документів концептуального та програмного характеру, проаналізовано зміст таких документів.

Встановлено сутність понять «взаємодія», «соціальна взаємодія», «управлінська взаємодія», на підставі чого запропоновано визначення поняття «взаємодія органів Державної фіскальної служби з іншими державними органами та громадськістю з питань забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування». Акцентовано увагу, що сутністю такої взаємодії є встановлення між ДФС України та іншими учасниками суспільних відносин, глибоких взаємозв'язків та конструктивного діалогу, що дозволять їм поєднувати зусилля і використовувати ресурси один одного для ефективного розв'язання найбільш гострих питань у сфері оподаткування. Визначені основні аспекти, які обумовлюють особливе значення даної взаємодії.

З урахуванням чинного законодавства, існуючої практики у сфері забезпечення прав платників податків, а також відповідних теоретичних положень з цього приводу, окреслено основні напрямки, за якими має відбуватися поліпшення досліджуваної взаємодії. Охарактеризовано зміст та значення цих напрямків удосконалення досліджуваної взаємодії.

У підрозділі 4.6 «Зарубіжний досвід забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування та можливості його

використання в Україні» звертається увага на те, що в умовах участі України у євроінтеграційних процесах, важливим моментом є вивчення передового світового досвіду щодо забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування та визначення можливостей його використання в Україні. У зв'язку з цим досліджено політичні та організаційно-правові засади організації і функціонування механізму управління податковою сферою у таких зарубіжних країнах, як: Франція, Німеччина, Швеція, Сполучені Штати Америки. Розглянуто порядок та форми взаємодії фіскальних органів даних держав з іншими суб'єктами публічної влади та громадськістю, в тому числі підприємцями.

Підкреслюється, що у високорозвинених демократичних, правових країнах податкові органи хоча й виконують фіскальні функції, втім мають яскраво виражений сервісний характер. Їх головним завданням є створити усі необхідні умови для того, щоб спонукати підприємців до тісної співпраці з податковими органами та добровільного виконання своїх податкових зобов'язань. Акцентовано увагу, що у роботі податкових служб високорозвинених західних держав багато уваги приділяється індивідуальній та масовій консультативно-роз'яснювальній роботі.

На підставі проведеного дослідження виокремлено ряд важливих позитивних моментів, які обов'язково мають бути враховані українською владою задля підвищення якості та ефективності забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності (запровадження спеціальних програм із підготовки фахівців з консультування громадян з питань оподаткування; налагодження тісних партнерських стосунків не лише з крупним, але й з середнім та малим бізнесом; створення розгалуженої мережі консультаційних центрів для платників податків, в яких би надавалися не лише усні чи письмові консультації, але й допомога щодо заповнення податкової звітності тощо).

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукової проблеми — удосконалення адміністративно-правового механізму забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування і вироблення на цій основі відповідної концепції. В результаті проведеного дослідження сформульовано ряд висновків, пропозицій і рекомендацій, спрямованих на досягнення поставленої мети.

1. Обґрунтовано, що підприємницька діяльність як об'єкт адміністративно-правового регулювання являє собою цілеспрямовану діяльність суб'єктів господарювання, яка підлягає упорядкуванню за

допомогою спеціальних заходів, механізмів та інструментів, які закріплюються нормами адміністративного права України.

2. Охарактеризовано стан забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування у зв'язку з чим акцентовано увагу на тому, що з одного боку існує активна політика держави у вказаній сфері, а також значна кількість нормативно-правових актів, що забезпечують права підприємців, з другого – гостро стоїть проблема порушення цих прав самими органами влади та їх представниками. Наголошено, що важливим недоліком є те, що держава перш за все піклується про свої інтереси, при цьому забуваючи про суб'єктів підприємницької діяльності, їх законні права та інтереси, про що дуже чітко свідчать статистичні дані, приведені вище по тексту.

3. Адміністративно-правове забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування визначено як сукупність встановлених нормами адміністративного права засобів, за допомогою яких вбачається можливим забезпечити ефективну реалізацію суб'єктами підприємництва своїх законних прав та інтересів, а також врегулювати правовідносини, що виникають між суб'єктами підприємницької діяльності та органами Державної фіскальної служби України, що виникають з приводу справляння податків. З'ясовано, що значення адміністративно-правового забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування складно переоцінити, адже саме за його допомогою вбачається можливим врегулювати правовідносини між суб'єктами підприємницької діяльності та органами Державної фіскальної служби України таким чином, щоб забезпечити всі умови для реалізації суб'єктами підприємництва своїх законних прав та інтересів, а також попередити виникнення обставин, за яких ці права можуть бути порушені, як з боку органів державної влади, так і з боку інших суб'єктів господарської діяльності.

4. Доведено, що правовідносини, які виникають щодо забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування стосуються широкого кола питань – від установалення видів податкових платежів і їхнього законодавчого закріплення до контролю за правильністю й повнотою обчислення та зарахування до бюджетів і державних фондів, а також притягнення винних осіб до відповідальності за вчинення правопорушень у зазначеній сфері. Розмежування правовідносин які виникають з питань забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування має важливе як теоретичне, так і практичне значення. Оскільки з теоретичної точки зору розмежування значно спрощує дослідження у вказаній сфері, а з практичного боку дозволяє оперативніше застосовувати норми тієї чи іншої галузі права у конкретній ситуації. Правовідносини, які виникають з питань забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері

оподаткування запропоновано поділити на адміністративні, податкові, господарські, цивільні та кримінальні.

5. Запропоновано власне визначення поняття адміністративно-правового механізму забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування. Це складна трирівнева система, яка об'єднує в собі: а) норми права, які врегульовують суспільні відносини, що виникають у ході гарантування законних інтересів фізичних та юридичних осіб в частині підтримки сталих процесів збору обов'язкових платежів до бюджетів усіх рівнів; б) суб'єктів забезпечення, що проявляється в реалізації згаданих і невідкладних дій, спрямованих на відновлення порушених прав суб'єктів підприємництва в частині податкового контролю шляхом застосування відповідних заходів реагування (усунення негативних наслідків, надання пільг, притягнення окремих суб'єктів таких правовідносин до юридичної відповідальності тощо); в) сукупність правових засобів, що створюють надійні умови для захисту прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування.

6. Під поняттям «об'єкт забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування» запропоновано розуміти сукупність взаємопов'язаних суспільних відносин, які виникають, з однієї сторони, в ході реалізації суб'єктами владних повноважень державного контролю чи нормотворчої діяльності (розробки та впровадження нормативно-правових актів) в зазначеному секторі суспільного життя, а з іншої – формуванні суб'єктами підприємницької діяльності (фізичними та юридичними особами) первинних документів різних категорій з приводу забезпечення своїх суб'єктивних прав і законних інтересів. Встановлено, що предметом забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування будуть виступати саме системи регулювання суспільних відносин навколо процедури юридичної регламентації окремо взятих правил поведінки щодо фінансово-господарської діяльності фізичних та юридичних осіб задля отримання власної вигоди у вигляді прибутку, а саме застосування по відношенню до останніх податкових пільг в частині повного звільнення від ввізного та вивізного мита, зменшення розміру ставки податку з урахуванням бази оподаткування, реалізації спрощеної системи податкових зобов'язань (відстрочення або розстрочення обов'язкових платежів до бюджетів усіх рівнів) тощо.

7. Враховуючи особливості адміністративно-правового статусу суб'єктів забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування, їх запропоновано класифікувати наступним чином: 1) за функціональним призначенням: координаційні або регуляторні; наглядові; контролюючі; допоміжні; 2) за обсягом повноважень: суб'єкти, які безпосередньо забезпечують законні права та інтереси

суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування; суб'єкти, які сприяють забезпеченню прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування (у т.ч. усунення шкідливих наслідків від порушення таких прав).

8. Виявлено, що основними завданнями Державної фіскальної служби України щодо забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування є: 1) надання правової допомоги окремим категоріям суб'єктів господарської діяльності; 2) виявлення, фіксація, вилучення та збереження матеріальних й ідеальних слідів злочинів, пов'язаних з посяганням на законні права та інтереси фізичних та юридичних осіб у сфері оподаткування; 3) розробка пропозицій щодо вдосконалення механізму створення сприятливих умов для розвитку та процвітання підприємництва на території України; 4) впровадження в процес функціонування закладів, установ, організацій сфери управління Державної фіскальної служби України дієвих науково-обґрунтованих практичних рекомендацій і теоретичних положень щодо особливостей ініціації спрощеної процедури оподаткування та (або) застосування податкових пільг; 5) міжнародне співробітництво з відомчими організаціями іноземних країн в частині попередження та запобігання випадкам неправомірного посягання на свободи суб'єктів господарської діяльності у відзначеному секторі суспільного життя; 6) співпраця з іншими органами державної влади за різними напрямками щодо отримання фактичних даних про економічні показники суб'єктів підприємництва за різними видами та формами фінансово-господарської звітності та бухгалтерського обліку; 7) надання офіційними представниками Державної фіскальної служби України та її територіальних органів фізичним та юридичним особам узагальнюючої податкової консультації з приводу застосування визначених на законодавчому рівні пільг податкового характеру по відношенню до товарів чи послуг, що виробляються або надаються останніми відповідно.

Під функціями Державної фіскальної служби України щодо забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування запропоновано розуміти законодавчо закріплені напрямки практичної реалізації завдань даного центрального органу виконавчої влади в окресленій сфері правовідносин.

9. Під компетенцією Державної фіскальної служби щодо забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування запропоновано розуміти закріплену на нормативно-правовому рівні сукупність владних повноважень даного органу та обумовленого специфікою вирішуваних завдань та реалізованих функцій у цьому напрямку предмету відання, відповідно до яких здійснюється діяльність цього центрального органу виконавчої влади задля

встановлення та подальшого дотримання стану забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у вказаній сфері. В свою чергу «повноваження органів Державної фіскальної служби України» за вказаним напрямом визначено як законодавчо регламентований алгоритм дій посадових і службових осіб у сфері функціонування фіскальних органів, які у взаємозв'язку з предметом відання, а саме колом податкових правовідносин, що виникають внаслідок застосування правового механізму забезпечення законних прав та інтересів суб'єктів підприємництва в сфері оподаткування утворюють їх компетенції.

10. Встановлено, що законодавець залишив поза увагою такі суспільно протиправні діяння працівників системи органів Державної фіскальної служби України, що посягають на права суб'єктів підприємництва, встановлений порядок управління в сфері оподаткування, та тягнуть за собою настання адміністративної відповідальності. Запропоновано доповнити Кодекс України про адміністративні правопорушення наступними нормами:

«Стаття 166-26. Безпідставна відмова посадової особи фіскального органу ініціювати процедуру щодо проведення списання безнадійного податкового боргу платника податку, -

тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб органу Державної фіскальної служби України від ста п'ятдесяти до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Дії, передбачені частиною першою цієї статті, вчинені повторно протягом року після накладення адміністративного стягнення, -

тягнуть за собою накладення штрафу від двохсот до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 166-27. Порушення посадовою особою фіскального органу вимог податкового законодавства щодо розгляду заяви про застосування спрощеної системи оподаткування, обліку й звітності та розрахунку доходу про попередній календарний рік, що передує року переходу на спрощену систему оподаткування, -

тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб фіскального органу від двохсот до двохсот п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Дії, передбачені частиною першою цієї статті, вчинені повторно протягом року після накладення адміністративного стягнення, -

тягнуть за собою накладення штрафу від двохсот п'ятдесяти до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 166-28. Несвоєчасне внесення відомостей до Єдиного банку даних про платників податків – юридичних осіб та інших реєстрів, Державного реєстру фізичних осіб – платників податків, що призвело до порушення процесу реєстрації й обліку платників податків, об'єктів оподаткування та об'єктів, пов'язаних з оподаткуванням, -

тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб фіскального органу від двохсот до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Дії, передбачені частиною першою цієї статті, вчинені повторно протягом року після накладення адміністративного стягнення, -

тягнуть за собою накладення штрафу від п'ятисот до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.»

11. З метою удосконалення діяльності органів Державної фіскальної служби щодо забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності обґрунтована необхідність подолання таких недоліків в діяльності ДФС України: 1) відсутність законодавчої регламентації (на рівні законів) статусу та структурного наповнення органів, діяльність яких пов'язана із справлянням податків, зборів та платежів; 2) наявність прогалин у спрощеній системі оподаткування; 3) необхідність приведення нормативно-правових актів усіх рівнів у відповідність у зв'язку з правонаступництвом прав та обов'язків від Міністерства доходів і зборів України до Державної фіскальної служби України, а саме слова «органи доходів і зборів», «органи державної податкової служби» замінити словами «фіскальні органи» і т.п. з метою уникнення плутанини в частині фактичного сприйняття інформації в друкованому чи електронному форматі пересічними громадянами, що не володіють спеціальними знаннями у відповідній галузі права; 4) не виправдано вузька дозвільна система в сфері оподаткування, що перебуває у віданні органів Державної фіскальної служби України, в той час, як такого роду повноваження делеговані іншим центральним органам виконавчої влади, їх структурним підрозділам в регіонах, що не відповідає основним принципам єдності та підпорядкованості у вказаній сфері службової діяльності; 5) відсутність дієвої інформаційної системи узагальнення відомостей про економічні показники, сплату податків, зборів та інших платежів до бюджетів усіх рівнів, які б вносилися безпосередньо офіційними представниками (керівниками, засновниками, головними бухгалтерами тощо) суб'єктів підприємництва. Такого роду механізм повинен передбачати персональну відповідальність фізичної або юридичної особи за внесення завідомо неправдивих відомостей до відповідної бази даних. Уявляється, що відзначений процедурний режим у відношенні платників податків дозволить своєчасно виявити розбіжності в звітній документації за відповідні податкові періоди, розрахувати заборгованість, розстрочити податкові зобов'язання і т.п.

12. Встановлено, що передумовами вдосконалення адміністративно-правового механізму забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування є: 1) низький рівень довіри підприємців органам фіскальної служби, тотальна недовіра суб'єктів підприємницької діяльності органам державної фіскальної

служби свідчить про те, що перші сумніваються у правоті та прозорості дій других, вбачають у них загрозу для свого благополуччя, і не впевнені, що зможуть належними чином захистити (відстояти) свої права і законні інтереси перед державно-владним суб'єктом; 2) високий рівень корупції в органах Державної фіскальної служби; 3) недосконалий механізм правового регулювання надання податкових консультацій органами Державної фіскальної служби; 4) низький рівень якості та ефективності функціонування адміністративно-правового механізму забезпечення прав і законних інтересів суб'єктів підприємницької діяльності як платників податків; 5) низький рівень прозорості діяльності фіскальних органів; 6) недосконалий механізм спрощення процедури адміністрування податків.

13. Окреслено такі основні напрямки удосконалення національного адміністративного законодавства, які регламентують забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування: 1) вдосконалення законодавчого закріплення повноважень (прав та обов'язків) Державної фіскальної служби (доведено, що абсолютно необхідною є чітка законодавча визначеність конкретних обов'язків органів та посадових осіб фіскальної служби, оскільки відсутність такої конкретики досить часто дозволяє їм ухилятися від належного виконання своїх функціональних обов'язків, прикриваючись відмовкою: «закон нас не зобов'язує цього робити»); 2) вдосконалення законодавчого регламентування інституту податкової консультації (запропоновано на законодавчому рівні закріпити, що якщо платник податків діяв у чіткій відповідності до наданої йому податкової консультації, то він звільняється як від відповідальності, так і від виконання будь-яких податкових зобов'язань, що були ним невиконані чи виконані неналежним чином (недовиконані)); 3) вдосконалення процедури подання податкової декларації; 4) упорядкування допуску контролюючих органів до перевірок, особливо коли законом на певний період часу встановлюються спеціальні умови для ведення бізнесу, наприклад, введення мораторію на податкові перевірки.

14. Запропоновано з метою підвищення рівня забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування: по-перше, закріпити у Кодексі адміністративного судочинства України визначення поняття «акт індивідуальної дії»; по-друге, у Податковому кодексі прямо передбачити, що індивідуальна податкова консультація оскаржується у суді як акт індивідуальної дії; по-третє, на законодавчому рівні закріпити право підприємця оскаржувати податкові консультації не тільки в судовому, але й адміністративному порядку, тобто до вищестоящего контролюючого органу; по-четверте, закріпити норму яка б забороняла контролюючим органам вимагати від підприємців належного виконання

своїх податкових зобов'язань, якщо він доведе, що подав платіжний документ до фінансової установи у встановлені строки і, що на його рахунку (рахунках) було достатньо коштів для сплати податків і зборів; по-п'яте, передбачити у законодавстві обставини, які пом'якшують чи обтяжують відповідальність платника податків, та відмовитися від усіченої конструкції складу податкового правопорушення, наявність якої впливає з його офіційного визначення, а саме: податковими правопорушеннями є протиправні діяння (дія чи бездіяльність) платників податків, податкових агентів, та/або їх посадових осіб, а також посадових осіб контролюючих органів, що призвели до невиконання або неналежного виконання вимог, установлених КУпАП та іншим законодавством, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи.

15. З метою удосконалення організаційної структури Державної фіскальної служби запропоновано: по-перше, детальніше переглянути обов'язки різних функціональних ланок системи ДФС України, особливо її центрального апарату, який останнім часом хоча й скоротили, втім залишається доволі розгалуженим; по-друге, більш активно запроваджувати елементи матричної організаційної структури, зберігаючи при цьому, безумовно, пріоритет функціональної моделі; по-третє, більш активно розвивати концепцію запровадження спеціалізованих офісів ДФС України по роботі з окремими категоріями платників податків; по-четверте, підвищити якість роботи Центрів обслуговування платників податків, зокрема за рахунок збільшення кількості працівників зайнятих у роботі консультативно-роз'яснювальною роботою; по-п'яте, переглянути коло функціональних обов'язків усіх структурних ланок контролюючих органів на предмет їх перенавантаження.

16. З'ясовано, що адміністративно-правові методи забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності – це способи реалізації завдань і функцій виконавчої влади, засоби безпосереднього впливу органів виконавчої влади на керовані об'єкти. Акцентовано увагу, що застосування адміністративних методів доцільне лише тоді, коли ринкові механізми та економічні засоби державного регулювання є недостатніми або діють надто повільно.

17. Сутністю взаємодії органів Державної фіскальної служби з іншими державними органами та громадськістю з питань забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування є встановлення між ДФС України та іншими учасниками суспільних відносин, глибоких взаємозв'язків та конструктивного діалогу, що дозволять їм поєднувати зусилля і використовувати ресурси один одного для ефективного розв'язання найбільш гострих питань у сфері оподаткування. З метою вдосконалення взаємодії органів Державної фіскальної служби з іншими державними

органами та громадськістю з питань забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування окреслено такі напрямки її покращення: а) підвищення ролі законодавчого регулювання у питанні наладження та реалізації взаємодії органів Державної фіскальної служби України з іншими органами влади та органами місцевого самоврядування; б) посилення системності та систематичності взаємодії органів ДФС України з іншими органами влади, адже сьогодні реалізація зазначеної взаємодії у роботі контролюючих органів, як, власне кажучи і в роботі абсолютної більшості інших ланок апарату держави, має фрагментарний характер, а існуюча на сьогодні державно-владна взаємодія позбавлена комплексного та послідовного характеру; в) впровадження у взаємодію елементів координації, застосування координаційних заходів у контексті взаємодії органів ДФС України з іншими органами влади дозволить більш грамотно організовувати цю взаємодію та ефективніше управляти процесом її реалізації; г) більш широкого впровадження в процес взаємодії інформаційних та комп'ютерних технологій, такий підхід має суттєво підвищити оперативність взаємодії; ґ) більше уваги приділити поглибленню соціального партнерства, яке виступає вищою формою соціальної взаємодії.

18. Доведено, що серед основних переваг механізмів забезпечення прав платників податків у іноземних державах, які обов'язково мають бути взяті на озброєння українськими органами з питань реалізації державної податкової політики з метою більш якісного та ефективного забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності є такі: а) запровадження спеціальних програм із підготовки фахівців з консультування громадян з питань оподаткування; б) наладження тісних партнерських стосунків не лише із крупним, але й з середнім та малим бізнесом; в) створення розгалуженої мережі консультаційних центрів для платників податків, в яких би надавалися не лише усні чи письмові консультації, але й допомога щодо заповнення податкової звітності; г) забезпечення глибокої, системної взаємодії податкової міліції з іншими правоохоронними органами; ґ) посилення ролі Мінфіну як координаційного центру у забезпеченні взаємодії фіскальних органів з іншими органами державної влади; д) активне впровадження електронної звітності як обов'язкової форми її подання.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографія:

1. Чорна А.. Адміністративно-правовий механізм забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування: монографія. Харків: Константа, 2017. 378 с.

Статті у наукових фахових виданнях:

2. Чорна А. М. Теоретичні підходи щодо визначення поняття «взаємодія». *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2013. Т.2 Ч.2. С. 141–144.

3. Чорна А. М. Об'єкт забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету*. Випуск 11, том 2. О., 2014. С. 15–17.

4. Чорна А. М. Зміст механізму забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету*. Збірник наукових праць. Випуск 12, том 2. О., 2014. С. 11–13.

5. Чорна А. М. Види суб'єктів забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: юридичні науки*. Випуск 6-2. Том 3. 2014. С. 112–115.

6. Чорна А. М. Напрями вдосконалення національного адміністративного законодавства, яке регламентує забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Випуск 29, Ч.2, Том 4/2. 2014. С. 121–125.

7. Чорна А. М. До проблеми співвідношення понять «завдання» та «функції» Державної фіскальної служби України. *Право і Безпека*. № 2 (57). 2015. С. 75–79.

8. Чорна А. М. Поняття механізму забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування. *Митна справа*. № 1 (97). 2015. Ч. 2, книга 2. С. 176–181.

9. Чорна А. М. Шляхи вдосконалення податкової консультації як інституту посилення якості забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: юридичні науки*. Випуск 3-2. Том 3. 2015. С. 197–202.

10. Чорна А. М. Напрями удосконалення взаємодії органів державної фіскальної служби з іншими державними органами та громадськістю з питань забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування. *Прикарпатський юридичний вісник*. № 3(9). 2015. С. 255–258.

11. Чорна А. М. Шляхи вдосконалення адміністративно-правового механізму забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2016. № 2. С. 179–188.

12. Чорна А. М. Поняття організаційної структури Державної фіскальної служби. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2016. № 1. С. 198–201.

13. Чорна А. М. Характеристика стану забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2016. № 2. С. 215–219.

14. Чорна А. М. Підприємницька діяльність як об'єкт адміністративно-правового регулювання. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. №5. С. 128–132.

15. Чорна А. М. Шляхи удосконалення організаційної структури Державної фіскальної служби. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2017. №2. С. 98–103.

16. Чорна А. М. Розмежування правовідносин, які виникають з питань забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2017. № 2. С. 130–142.

Статті у зарубіжних періодичних наукових виданнях:

17. Чорна А. М. Особливості адміністративно-правового статусу суб'єктів забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування. *Научно-методический журнал Право и политика. Специальный выпуск*. Бишкек, 2014. С. 41–43.

18. Чорная А. М. Административно-правовые формы защиты прав субъектов предпринимательской деятельности в сфере налогообложения и пути их совершенствования в Украине. *Научно-методический журнал «Право и политика»*. № 4. 2015. С. 93–97.

19. Чорна А. М. Компетенція та повноваження органів державної влади щодо забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування. *VISEGRAD JOURNAL on human rights (Польща)*. № 5. 2015. С. 132–137.

20. Чорна А. М. Адміністративно-правові методи захисту прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування та шляхи їх удосконалення в Україні. *VISEGRAD JOURNAL on human rights (Польща)*. № 6. 2015. С. 267–271.

21. Chorna A. M., The essence and importance of administrative and legal protection of rights of entrepreneurs in the field of taxation. *Visegrad journal on human rights*. 2017. № 1. P. 128–133.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

22. Чорна А. М. До питання щодо місця та значення аудиту в системі фінансового контролю в Україні. *Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави»* (м. Харків, 23.11.2013 р.). Харків, 2013. С. 40–41.

23. Чорна А. М. Загальна характеристика стану забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування. *Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави»* (м. Харків, 12.12.2014 р.). Харків, 2014. С. 200–202.

24. Чорна А. М. Щодо місця та значення аудиту в системі фінансового контролю в Україні. *Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих вчених*: матеріали науково-практичної конференції (м. Харків, 19.05.2014 р.). Х.: ХНУВС, 2014. С. 289–293.

25. Чорна А. М. Деякі питання змісту механізму забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування. *Актуальні проблеми правового забезпечення господарської діяльності в Україні*: матеріали круглого столу (м. Харків, 12 березня 2015 р.). Х.: ХНУВС, 2015. С. 210–214.

26. Чорна А. М. Функції адміністративно-правового регулювання у сфері оподаткування. *Публічне адміністрування в сфері органів внутрішніх справ*: збірник матеріалів круглого столу (м. Київ, 14 травня 2015 року). К.: НАВС, 2015. С. 394–395.

27. Чорна А. М. Недоліки правового забезпечення підприємництва в Україні як у сфері оподаткування. *Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Пріоритетні проблеми юридичної науки: сучасний стан та перспективи вдосконалення»* (м. Київ, 18-19 червня 2015 року). К.: НДПП, 2015. С. 251–253.

28. Чорна А. М. Теоретичні підходи до визначення поняття Державної фіскальної служби України. *Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих вчених*: матеріали науково-практичної конференції (м. Харків, 17.05.2016 р.). Х.: ХНУВС, 2016. С. 191–193.

29. Чорна А. М. Теоретичні підходи щодо визначення поняття «правовідносини». *Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні тенденції розвитку юридичної науки та практики»* (м. Кривий Ріг, 20-21.05.2016 р.). К.Р.: КНУ, 2016. С. 13–15.

30. Чорна А. М. Шляхи вдосконалення адміністративної відповідальності органів державної фіскальної служби за порушення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування. *Право, суспільство і держава: форми взаємодії*: Міжнародна науково-практична конференція, м. Київ, 13-14 січня 2017 р. К.: Центр правових наукових досліджень, 2017. С. 101–103.

31. Чорна А. М. Загальна характеристика стану забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування. *Пріоритети розвитку юридичних наук у XXI столітті*: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, Україна, 7–8 квітня 2017 р.). Одеса: ГО «Причорноморська фундація права», 2017. С. 129–130.

32. Чорна А. М. Механістичний тип організаційно-управлінських структур. *Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих вчених*: матеріали науково-практичної конференції (м. Харків, 17.05.2017 р.). Х.: ХНУВС, 2017. С. 166–168.

АНОТАЦІЯ

Чорна А. М. Адміністративно-правовий механізм забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – (081 – Право) – Харківський національний університет внутрішніх справ. – Харків, 2018.

Дисертацію присвячено аналізу адміністративно-правового механізму забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування. В роботі уточнюється поняття підприємницької діяльності як об'єкта адміністративно-правового регулювання; здійснюється характеристика стану забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування; розкривається сутність та значення адміністративно-правового забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування; здійснюється розмежування правовідносин, які виникають з питань забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування; розкривається поняття та види юридичних елементів адміністративно-правового механізму забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування; з'ясовується об'єкт і предмет забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування; класифікуються види суб'єктів забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування та особливості їх адміністративно-правового статусу; з'ясовуються завдання та функції Державної фіскальної служби щодо забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування; характеризуються компетенція і повноваження органів Державної фіскальної служби щодо забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування; аналізується відповідальність органів Державної фіскальної служби за порушення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування; з'ясовуються перспективи розвитку системи та шляхи удосконалення діяльності органів Державної фіскальної служби щодо забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності; встановлюються об'єктивні передумови вдосконалення адміністративно-правового механізму забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування;

окреслюються напрямки вдосконалення національного адміністративного законодавства, яке регламентує забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування; розкривається поняття та встановлюються шляхи удосконалення організаційної структури Державної фіскальної служби; характеризується розвиток адміністративно-правових форм та методів захисту прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування; виявляються сутність і напрямки удосконалення взаємодії органів Державної фіскальної служби з іншими державними органами та громадськістю з питань забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування; узагальнюється зарубіжний досвід забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування та можливості його використання в Україні.

Ключові слова: підприємницька діяльність, адміністративно-правовий механізм, забезпечення, суб'єкти підприємницької діяльності, оподаткування, адміністративно-правовий статус, правовідносини, форми, методи, відповідальність, завдання, функції, компетенція, повноваження.

SUMMARY

Chorna A. M. Administrative and Legal Mechanism of Ensuring the Rights of Business Entities in the Sphere of Assessed Taxation. – *Qualifying scientific work as the manuscript.*

The thesis for a doctoral degree by the specialty 12.00.07 – administrative law and procedure; financial law; informational law. – (081 – Jurisprudence). – Kharkiv National University of Internal Affairs. – Kharkiv, 2018.

The dissertation is focused on the analysis of administrative and legal mechanism of ensuring the rights of business entities in the field of assessed taxation. The concept of entrepreneurial activity as an object of administrative and legal regulation has been specified. It has been substantiated that entrepreneurial activity as an object of administrative and legal regulation is a deliberate activity of business entities that is to be streamlined with the help of special measures, mechanisms and instruments, which are fixed by the norms of administrative law of Ukraine.

Administrative and legal ensuring of the rights of business entities in the field of assessed taxation has been defined as a set of means established by the norms of administrative law, by which it is possible to ensure the effective implementation of their legal rights and interests by business entities, as well as to regulate legal relations that arise between business entities and the agencies of the State Fiscal Service of Ukraine, which arise in connection with the collection of taxes. The significance of administrative and legal ensuring of the rights of business entities in the field of assessed taxation has been

revealed; and the characteristic of the state of ensuring the rights of business entities in the field of assessed taxation has been carried out. The division of legal relations arising on the issues of ensuring the rights of business entities in the field of assessed taxation has been accomplished.

The author has offered own definition of the concept of administrative and legal mechanism for ensuring the rights of business entities in the field of assessed taxation as a complex three-level system, which unites: a) the norms of law regulating the social relations that arise in the course of guaranteeing the legitimate interests of individuals and legal entities in supporting stable processes of collecting compulsory payments to the budgets of all levels; b) subjects of ensuring that is manifested in the implementation of concerted and urgent actions aimed at the restoration of violated rights of business entities in the part of tax control through the application of appropriate response measures (elimination of negative consequences, granting of privileges, bringing certain subjects of such legal relations to legal liability, etc.); c) a set of legal means that create reliable conditions for the protection of the rights of business entities in the field of assessed taxation. The types of legal elements of administrative and legal mechanism of ensuring the rights of business entities in the field of assessed taxation have been revealed. The object and subject matter of ensuring the rights of business entities in the field of assessed taxation have been found out.

The task of the State Fiscal Service for ensuring the rights of business entities in the field of assessed taxation has been clarified. The notion of the function of the State Fiscal Service of Ukraine in relation to ensuring the rights of business entities in the field of assessed taxation has been defined, which are suggested to understand as legally consolidated directions of practical realization of the tasks of this central executive agency in the defined sphere of legal relations. The competence and authority of the agencies of the State Fiscal Service to ensure the rights of business entities in the field of assessed taxation have been characterized. The liability of the agencies of the State Fiscal Service for violating the rights of business entities in the field of assessed taxation has been analyzed. It has been established that the legislator in the Code of Ukraine on Administrative Offenses did not pay attention to some socially harmful acts of the employees of the agencies of the State Fiscal Service of Ukraine, which infringe on the rights of business entities, established procedure for management in the field of assessed taxation, and should entail administrative liability. The perspectives of the development of the system and ways of improving the activity of the agencies of the State Fiscal Service in ensuring the rights of business entities have been clarified.

It has been established that the prerequisites for improving administrative and legal mechanism for ensuring the rights of business entities in the field of assessed taxation are: 1) the low level of confidence of entrepreneurs to the agencies of the fiscal service, total mistrust of business entities to the agencies to the state fiscal service testifies that the first doubt in

the rightness and transparency of the actions of latter, they perceive the threat to their well-being and are not sure that they can properly defend (protect) their rights and legitimate interests before state and authoritative subject; 2) high level of corruption in the agencies of the State Fiscal Service; 3) imperfect mechanism of legal regulation of providing tax advice by the agencies of the State Fiscal Service; 4) low level of quality and efficiency of functioning of administrative and legal mechanism for ensuring the rights and legitimate interests of business entities as taxpayers; 5) low level of transparency of the activity of fiscal agencies; 6) imperfect mechanism for simplifying the procedure of tax administration. The directions of improving the national administrative legislation, which regulates provision of the rights of business entities in the field of assessed taxation, have been outlined.

The author has revealed the concept and has established the ways of improving the organizational structure of the State Fiscal Service. The development of administrative and legal forms and methods of protecting the rights of business entities in the field of assessed taxation has been characterized. It has been revealed that administrative and legal methods of ensuring the rights of business entities are the means of realizing the tasks and functions of the executive power, and the means of direct influence of the executive authorities on the managed objects. It has been emphasized that the use of administrative methods is only feasible when market mechanisms and economic means of the state regulation are inadequate or act too slowly. The essence and directions of improving the interaction of the agencies of the State Fiscal Service with other state agencies and the public on the issues of ensuring the rights of business entities in the field of assessed taxation have been found out. International experience of ensuring the rights of business entities in the field of assessed taxation has been generalized. It has been proved that among the main advantages of the mechanisms of ensuring the rights of taxpayers in foreign countries that are to be used by Ukrainian authorities while implementing the state tax policy in order to better and efficiently guaranteeing the rights of business entities, are: a) the implementation of special programs on training specialists in consulting citizens on assessed taxation issues; b) establishment of close partnership relations not only with large, but also with medium and small businesses; c) the creation of an extensive network of consultancy centers for taxpayers that would provide not only oral or written advice, but also assistance in completing tax reporting; d) ensuring a deep, systematic interaction of the tax police with other law enforcement agencies; e) strengthening the role of the Ministry of Finance as a focal point in ensuring the interaction of fiscal authorities with other public authorities; f) active implementation of electronic reporting as an obligatory form of its submission.

Key words: entrepreneurial activity, administrative and legal mechanism, legal relations, provision, business entities, assessed taxation,

administrative and legal status, forms, methods, liability, tasks, functions, competence, powers.

Підписано до друку 11.06.2018. Папір офсетний. Друк офсетний.

Формат 60×90/16. Ум. друк. арк. 1,9. Обл.-вид. арк. 1,9.

Тираж 100 прим.

Видавець і виготовлювач

Харківський національний університет внутрішніх справ,

просп. Л. Ландау, 27, м. Харків, 61080.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3087 від 22.01.2008.